

Marcin Wiącek

II.510.14.2017.MH

**Pan
Arkadiusz Myrcha
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
ePUAP**

Szanowny Panie Przewodniczący,

wnioski obywateli wpływające do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich na przestrzeni ostatnich lat wskazują na wciąż nierozwiązany problem doręczeń w postępowaniu karnym, w szczególności możliwości odbioru pism za pośrednictwem ustanowionego pełnomocnika pocztowego.

Aktualnie obowiązujące uregulowania wprowadzone zostały ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta¹ i następnie zmodyfikowane ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw². Zgodnie z ustanowionym tymi ustawami brzmieniem art. 133 § 2a k.p.k., tylko dwie kategorie adresatów mogą odbierać pisma za pośrednictwem pełnomocnika pocztowego w postępowaniu karnym:

- 1) obrońcy lub pełnomocnicy będący adwokatami lub radcami prawnymi;
- 2) osoby których stan zdrowia uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma w placówce pocztowej.

W przypadku innych osób, skorzystanie z możliwości odbioru pisma przez pełnomocnika pocztowego jest wyłączone. Jeśli pismo nie zostanie odebrane osobiście, na zasadzie art. 133 § 2 k.p.k., uznaje się je za doręczone po podwójnym awizowaniu.

¹ Dz. U. poz. 1070.

² Dz. U. poz. 1694.

Podkreślić tu należy, że art. 132 § 4 k.p.k. wskazuje pewne kategorie pism, w przypadku której wyłączona jest możliwość doręczenia zastępczego (innemu dorosłemu domownikowi, administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi – art. 132 § 2 k.p.k.), elektronicznego (art. 132 § 3 k.p.k.) oraz w miejscu zatrudnienia adresata (art. 133 § 3 k.p.k.). W przypadku takich pism, jedyną możliwością jest odbiór osobisty lub w przypadku kategorii osób wskazanych wyżej, przez pełnomocnika pocztowego. W przypadku braku podjęcia pisma, po podwójnym awizowaniu uznaje się je za doręczone.

Można zgodzić się z argumentacją ustawodawcy przemawiającą za wyłączeniem możliwości doręczenia zastępczego, elektronicznego lub w miejscu zatrudnienia adresata w odniesieniu do określonych kategorii pism w postępowaniu karnym³. W istocie, w przypadku najważniejszych pism, w tym tych zawiadamiających o terminach czynności procesowych, zasadne jest wyłączenie możliwości ich przekazania innym osobom, które mogą wszak być skonfliktowane z adresatem. Pamiętać wszak należy, że kiedy to ograniczenie zostało wprowadzone (z dniem 1 lipca 2015 r.⁴), wszyscy adresaci dysponowali możliwością odbierania pism także przez pełnomocnika pocztowego, zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 38 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe⁵.

Znaczne ograniczenie tej możliwości zostało wprowadzone wspomnianą ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r., która możliwość tę przyznała jedynie adwokatom i radcom prawnym, wyłączając ją dla wszelkich innych kategorii osób. Nie można podzielić argumentacji przedstawionej przez projektodawcę tej ustawy, jakoby umożliwienie każdemu adresatowi odbioru pisma za pośrednictwem pełnomocnika pocztowego „powodowałoby w praktyce skutek w postaci ograniczenia rzeczywistej skuteczności doręczeń i powzięcia w wielu sytuacjach rzeczywistych wątpliwości co do stanu poinformowania uczestnika o jego uprawnieniach i obowiązkach procesowych”⁶.

³ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny i niektórych innych ustaw, Sejm VII. Kadencji, druk nr 870.

⁴ Ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247).

⁵ Dz. U z. 2020 r., poz. 1041. Tak: L. K. Paprzycki (red.), *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-424*, wyd. III, LEX/el. 2013; S. Steinborn (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX/el. 2016.

⁶ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Sejm VIII kadencji, druk nr 451.

Projektodawca dalej stwierdza zaś, że podobne wątpliwości nie występują w przypadku adwokatów i radców prawnych, w żaden sposób jednak tego twierdzenia nie uzasadniając.

Tymczasem podkreślić trzeba, że w przeciwieństwie do „klasycznego” doręczenia zastępczego, to adresat pisma sam wybiera, jakiej osobie udzieli pełnomocnictwa pocztowego, a zatem oczywistym jest, że będzie to osoba, do której ma zaufanie, że przekaże mu podjętą korespondencję. Co więcej, sama argumentacja ustawodawcy jest wewnętrznie sprzeczna. Jeśli bowiem adresat nie może osobiście odebrać pisma, o którym mowa w art. 132 § 4 k.p.k., jedyną alternatywą jest fikcja jego doręczania poprzez podwójne awizowanie. Tym samym, ustawodawca troszcząc się o faktyczną możliwość zapoznania się adresata z treścią pismem, w istocie pozbawia go tej możliwości.

Wskazać należy, że omawiana regulacja pozostaje w jaskrawym kontraście do analogicznych rozwiązań z innych dziedzin prawa. Tytułem przykładu podnieść należy, że art. 139 § 1¹ k.p.c. wprost wskazuje, że pismo odebrać może także pełnomocnik pocztowy.

Na niepraktyczność przyjętego w 2016 r. rozwiązania Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał uwagę Ministrowi Sprawiedliwości od szeregu lat⁷. Minister nie udzielił jednak żadnej odpowiedzi na te wystąpienia. Jedynie w przedstawionym projekcie ustawy, który został ostatecznie przyjęty jako wspomniana ustawa z dnia 19 lipca 2019 r., powołując się m.in. na postulaty RPO, Minister rozszerzył katalog osób uprawnionych do odbioru pism przez pełnomocnika pocztowego o osoby których stan zdrowia uniemożliwia lub w znacznym stopniu utrudnia osobiste odebranie pisma w placówce pocztowej.

Choć zmiana ta jest niewątpliwie pozytywna, nie rozwiązuje kluczowego problemu związanego z obecną regulacją art. 133 § 2a k.p.k., a mianowicie tego, że wciąż znaczna większość adresatów pism w postępowaniu karnym jest tej możliwości pozbawiona. Podkreślić trzeba, że niemożność odbioru pisma w terminie podwójnego awizowania nie musi wynikać jedynie ze stanu zdrowia, lecz może także być związane np. z długą podróżą krajową lub zagraniczną (w tym podróżą służbową), nagłą ciężką sytuacją osobistą (np. śmiercią lub chorobą osoby najbliższej) czy nawet ekstremalnymi warunkami atmosferycznymi.

⁷ Wystąpienia z dnia 13 kwietnia 2017 r. i 9 listopada 2017 r., sygn. II.510.14.2017.MH, uwagi z dnia 19 grudnia 2018 r., sygn. II.510.1319.2018, wystąpienie z dnia 30 września 2019 r., sygn. II.510.1156.2019.

Ponadto w przypadku osób, którym stan zdrowia uniemożliwia osobiste odebranie przesyłki, obecnie obowiązujące przepisy wymagają uprzedniego uzyskania stosownego zaświadczenia wydanego w trybie określonym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości⁸ (art. 133 § 2b i 2c k.p.k.), co uniemożliwia skorzystanie z tej drogi w wypadku nagłego pogorszenia zdrowia, w szczególności wypadku. Zgodnie z ww. rozporządzeniem (§ 2 ust. 1) konieczne jest bowiem najpierw udzielenie pełnomocnictwa pocztowego, a dopiero potem możliwe jest wystawienie zaświadczenia przez lekarza, że istotnie stan zdrowia pozwala na skorzystanie z niego. Osoba pragnąca uzyskać takie zaświadczenie napotyka także zatem praktyczne trudności związane z koniecznością oczekiwania na wizytę u lekarza podstawowej opieki medycznej oraz poniesienia kosztów udzielenia pełnomocnictwa pocztowego nie wiedząc, czy zaświadczenie faktycznie zostanie wystawione⁹.

W związku z tym zwracam się do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o zainicjowanie zmian legislacyjnych umożliwiających każdej osobie odbiór pism w postępowaniu karnym za pośrednictwem pełnomocnika pocztowego. Stosowny efekt odniosłoby co prawda samo proste uchylenie art. 133 § 2a k.p.k., lecz wydaje się, że obecnie, w sytuacji, gdy przepis ten obowiązuje od kilku lat, właściwsza byłaby nowelizacja tej normy prawnej dopuszczająca *expressis verbis* skorzystanie z instytucji pełnomocnictwa pocztowego, na wzór art. 139 § 1¹ k.p.c. Byłby to bowiem jasny, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych sygnał, jaka jest intencja prawodawcy.

Uprzejmie proszę Pana Przewodniczącego o poinformowanie mnie o stanowisku zajęтым wobec tego postulatu.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁸ Obecnie jest to rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 października 2019 r. w sprawie zaświadczenia o stanie zdrowia osoby, która udzieliła pełnomocnictwa pocztowego do odbioru przesyłek pocztowych w placówce pocztowej (Dz. U. poz. 1893).

⁹ https://cennik.poczta-polska.pl/plik_1/cennik_oplat_dodatkowych_01072021.pdf (dostęp: 27.09.2021 r.)